

Uitgebreide toelichting van het meetinstrument

Fatigue Severity Scale (FSS)

Juni 2015

Review: 1. Dijkcs B
2. Heijnen L, van Nes J
3. Jungen MJH
Invoer: Bokhorst ML

1 Algemene gegevens

	Het meetinstrument heeft betrekking op de volgende categorieën
Lichaamsregio	Overige, ongespecificeerd
Aandoening (ICD)	Overige, ongespecificeerd
Domein 'Menselijk functioneren' (ICF)	Sensorische functies en pijn

- *Korte beschrijving* → De Fatigue Severity Scale is ontworpen om medici te ondersteunen bij het herkennen en diagnosticeren van vermoeidheid bij patiënten met multiple sclerose en andere condities, zoals Systemic Lupus Erythmatosis (SLE) en het Chronic Fatigue Immune Dysfunction Syndrome (CFIDS). De vragenlijst bevat negen vragen waarmee de ervaren ernst van de vermoeidheid-symptomen in de afgelopen week in verschillende dagelijkse situaties wordt nagegaan. De patiënt geeft aan in hoeverre de vermoeidheid het functioneren bepaalt.¹⁻⁴
- *Doelgroep* → patiënten met multiple sclerose en andere condities, zoals Systemic Lupus Erythmatosis (SLE) en het Chronic Fatigue Immune Dysfunction Syndrome (CFIDS)²
- *Auteur:*
 - ✓ *Oorspronkelijke versie* → Krupp LB, et al. (1989)¹
 - ✓ *Nederlandse versie* → Rietberg MB, van Wegen EEH, Kwakkel G (2010)⁵

2 Doel van het meetinstrument

Combinatie van:

- Diagnostisch
- Inventariserend
- Evaluatief / effectiviteit

3 *Soort / vorm van het meetinstrument*

- Vragenlijst
- *Opbouw* → totaal 9 items
- *Invulinstructie* → in het instrument zelf staat aangegeven hoe de vragen in te vullen
- *Meetniveau* → per item: wijze score: 7-puntsschaal die loopt van 1 (helemaal oneens) tot 7 (helemaal eens); meetniveau ordinaal
- *Meetniveau* → totaalscore: tussen 9 en 63 (scores per item bij elkaar optellen). De totale score wordt vervolgens gedeeld door 9; meetniveau ordinaal. Hoe hoger de score des te groter is de vermoeidheid/de impact van vermoeidheid op het dagelijks leven.

4 *Verkrijgbaarheid*

- *Opvraagbaar bij* → www.meetinstrumentenzorg.nl
- *Geschatte kosten* → gratis te downloaden
- *Copyright* → nee

5 *Methodologische kwaliteit*

Gegevens over de methodologische kwaliteit staan o.a. in de volgende reviews:

- Mota DD, Pimenta CA. Self-report instruments for fatigue assessment: a systematic review. 2006⁶
- Minton O, Stone P. A systematic review of the scales used for the measurement of cancer-related fatigue (CRF). 2009⁷
- Haywood KL, Staniszewska S, Chapman S. Quality and acceptability of patient-reported outcome measures used in chronic fatigue syndrome/myalgic encephalomyelitis (CFS/ME): a systematic review. 2012⁸
- Elbers RG, Rietberg MB, van Wegen EEH, Verhoef J, Kramer SF, et al. Self-report fatigue questionnaires in multiple sclerosis, Parkinson's disease and stroke: a systematic review of measurement properties. 2011⁹

Verdere gegevens over de methodologische kwaliteit vindt u ook in:

- Rietberg MB, van Wegen EEH, Kwakkel G. Measuring fatigue in patients with multiple sclerosis: reproducibility, responsiveness and concurrent validity of three Dutch self-report questionnaires. 2010¹⁹

6 *Hanteerbaarheid / feasibility*

- *Taal* → origineel Engels, vertaling naar onder andere Nederlands
- *Benodigdheden* → invulformulier
- *Randvoorwaarden* →
- *Benodigde tijd* → ongeveer 5 minuten
- *Gebruikershandleiding* → nee

7 *Normgegevens*

- *Uitkomstklassen en normgegevens* →

In het algemeen geldt: hoe hoger de score des te groter het niveau van vermoeidheid. Omdat de FSS een subjectieve maat is, kan het zinvol zijn om de gevonden score af te zetten tegen scores van groepen mensen met ziektebeelden waarvan bekend is dat deze een hoge incidentie van vermoeidheid met zich meebrengen. Bijvoorbeeld:

- lupus: score ongeveer 4.7¹
- ziekte van Lyme: score ongeveer 4.8
- multiple sclerose: score ongeveer 4.8¹
- chronisch vermoeidheid syndroom: score ongeveer 6.1

Mensen die geen vermoeidheid ervaren scoren ongeveer 2.3¹

Of er sprake is van betreffende ziektes is mede afhankelijk van de overige criteria die voor de verschillende ziektes zijn opgesteld.²

Veelal wordt een cut-off score ≥ 4 gebruikt wat een matige tot hoge vermoeidheid betekent.¹⁰

8 *Overige gegevens*

- De FSS wordt aanbevolen in de CBO (Centraal Begeleidings Orgaan voor de intercollegiale toetsing) Richtlijn Multiple Sclerose 2012, voor de bepaling van de ernst en de frequentie van de vermoeidheid.¹¹
- De FSS is mede dankzij zijn beknoptheid en gemak m.b.t. invullen en scoren een praktisch instrument. Aan de andere kant kan een plafond-effect een beperking zijn in de validiteit en bruikbaarheid van het instrument om vermoeidheidsgerelateerde beperkingen vast te stellen in o.a. onderzoek naar het chronisch vermoeidheid syndroom.^{12,13}
- Krupp et al. (1989)¹⁴ ontwikkelden ook een speciale versie van de FSS voor Multiple Sclerose patiënten, de MS-specific Fatigue Severity Scale (MFSS).

9 *Literatuurlijst*

1. Krupp LB, LaRocca NG, Muir-Nash J, Steinberg AD. The Fatigue Severity Scale: application to patients with multiple sclerosis and systemic lupus erythematosus. *Archives of neurology*. 1989 Oct;46(10):1121-1123.
2. Fleurke AM, et al. Fatigue Severity Scale (FSS). Beschikbaar via: <http://www.zorginformatiemodel.nl/observaties.html> [Geraadpleegd 2015 jun 17].
3. Multiple Sclerosis Information Trust. Fatigue Severity Scale. Available from: <http://www.mult-sclerosis.org/fatigueseverityscale.html> [Geraadpleegd 2015 jun 17].
4. Krupp LB, Pollina DA. Mechanisms and management of fatigue in progressive neurological disorders. *Current opinion in neurology*. 1996 Dec;9(6):456-460.
5. Rietberg MB, van Wegen EEH, Kwakkel G. Measuring fatigue in patients with multiple sclerosis: reproducibility, responsiveness and concurrent validity of three Dutch self-report questionnaires. *Disability and rehabilitation*. 2010;32(22):1870-1876.
6. Mota DD, Pimenta CA. Self-report instruments for fatigue assessment: a systematic review. *Research and theory for nursing practice: an international journal*. 2006;20(1):49-77.

7. Minton O, Stone P. A systematic review of the scales used for the measurement of cancer-related fatigue (CRF). *Annals of oncology*. 2009;20(1):17-25.
8. Haywood KL, Staniszewska S, Chapman S. Quality and acceptability of patient-reported outcome measures used in chronic fatigue syndrome/myalgic encephalomyelitis (CFS/ME): a systematic review. *Quality of life research*. 2012;21(1):35-52.
9. Elbers RG, Rietberg MB, van Wegen EEH, Verhoef J, Kramer SF, Terwee CB, Kwakkel G. Self-report fatigue questionnaires in multiple sclerosis, Parkinson's disease and stroke: a systematic review of measurement properties. *Quality of life research*. 2012;21(6):925-944.
10. Mathiowetz V, Matuska KM, Murphy EM. Efficacy of an energy conservation course for persons with multiple sclerosis. *Archives of physical medicine and rehabilitation*. 2001 Apr;82(4):449-456.
11. Diliguide. Multiple Sclerose. Richtlijnoverzicht. Beschikbaar via: <http://www.diliguide.nl/document/992/multiple-sclerose.html> [Geraadpleegd 2015 jun 12].
12. Friedberg F. Selecting a fatigue rating scale. CFS research review. Fall 2002. Available from: <http://www.physicaltherapytoolbox.com/pdfs/fatigue01.pdf> [Geraadpleegd 2015 jun 17].
13. Stouten B. Identification of ambiguities in the 1994 chronic fatigue syndrome research case definition and recommendations for resolution. *BMC health services research*. 2005 May 13;5:37.
14. Krupp LB, LaRocca NG, Muir-Nash J, Steinberg AD. The fatigue severity scale: application to patients with multiple sclerosis and systemic lupus erythematosus. *Archives of neurology*. 1989;46(10):1121-1123.